

Țara Noastră

FONDATOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL VII

No. 36

5 SEPTEMBRIE

1926

În acest număr: Asemănări și chipuri: neoromânii; plagiatorii politici, antisemitismul creștin de G. M. Ivanov; Oile, poezie de Teodor Murășanu; Spre munți de Valeriu Bora; Un împrumut — din amintirile unui preot de Septimiu Popa; Fordismul de T. Arghezi; Menaj sentimental de Vladimir Nicoară; Un răspuns la o laudă de Corneliu Codarcea; Răspunsul guvernului bulgar — cronică externă — de J. Paleologu; Însemnări: Moise-um du Paris; Realități îngrijitoare: Batracomiomahie; Victimele modei; ect., ect.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIA: PIATA CUZA VODĂ No. 16

Un exemplar 10 Lei

623

Țara Noastră

Asemănări și chipuri

Neoromânii

Un publicist *român*, al cărui nume de familie se termină în *oglu*, după cum s'ar fi putut termina în *pol*, în *de*, în *ov*, în *sch*i, în *man*, în *wald*, în *berg*, mă încredința că este român. Scrie în limba română, cugetă românește, e cetățean și supus al statului român; în timpul războiului, ofițer al armatei române, s'a luptat împotriva inamicilor poporului român. Născut în România, dorește să moară aici.

Dar strămoșii?

— E adevărat că unul din ei a venit în Muntenia pe timpul lui Mateiu Basarab.

Am înțeles. A fost un moment când în linia de ascensiune, un strămoș al românului actual, n'a fost român, dar care pe pământ românesc și în sânul poporului român și-a început procesul de *românizare*, sau ca să întrebuițez termenul care exprimă și mai exact actul de adaptare și contopire sufletească — de *înromânire*.

Acești descendenți *români* din strămoși neromâni, îi numesc *neoromâni*. Cu termenul istoric, astăzi un termen de pamflet, acești neoromâni sunt numiți *meteci*.

Am spus distinsului publicist *român*, cu numele de familie care se sfârșește în *oglu*, că cu toate generațiile lui de moși și strămoși, cari s'au românizat, el este totuși ceva mai puțin decât un român, și este altfel în economia lui sufletească decât cum este un român.

— Apoi dacă este așa, cine este în România *român*? — m'a întrebat. Vroia să spună că un tip român, perfect stabilit, și definitiv

delimitat prin particularități psihetice de tipuri de altă naționalitate în România geografică, nu există. Fiind în aceeași situație, am prins suferința neromânului de a nu putea fi recunoscut niciodată, peste capetele a zeci de generații, *român integral*. Nu există un *românometru* pentru a măsura puritatea de sânge românesc al celui ce se vrea român, pentru a măsura, altfel spus, românitatea lui, după cum există lactometrul, aparat cu care constatăm densitatea laptelui. Dar printre variațiile de românitate aproximativă, există tipul de românitate complexă și constantă. Depinde moțul din munții Apuseni, românul din Hunedoara, țaranul de prin Făgăraș, moldoveanul din sudul Bucovinei, acelaș — din nordul Basarabiei; apoi țaranul din regiunile munților din vechiul regat — cu inperceptibile și inesențiale deosebiri alcătuiesc tipul românului integral, românometru viu și istoric al tuturor elementelor cari s'au adunat din cele patru zări, din vârtejul istoric, s'au apropiat, contopindu-se mai mult sau mai puțin, fixând chipul etnic și psihologic al poporului român.

* * *

Orice român, care nu este în esența sa psihetică identic cu moțul este un *neoromân*, chiar dacă ar purta pe spatele său cronologia a patruzeci de generații tot mai mult și mai adânc românizate și înromânite. Din punct de vedere al acestei teze, câtă dreptate are acel ce crede că națiunea este un organism mistic, o personalitate mistică, un *noumen* al procesului istoric, și nu un fenomen al lui. Națiunea româna își are și ea acel *das Ding an sich*, sămburele sufletesc, care face din ea o categorie concret spirituală și întotdeauna identică cu sine. Nu e suficient străinului, candidat la românitate, să accepte cu simpatie sau din utilitarism particularitățile rasei românești, să vorbească limba românească, să fie de aceeași religie cu al poporul român, să trăiască pe teritoriul român, să admită cu loialitate, fidel și îndrăgostit, suveranitatea națională a românului. Ii trebuie ceva mai mult — o identificare, o contopire a destinului său de individ răsleț cu destinul istoric al poporului, în trecut și în viitor. Ii trebuie străinului — ca să devină cel mult *neoromân* — să pătrundă prin consimțământ în *noumenul* poporului, să atingă cu inima unitatea soartei istorice și să rămână aici. Ca să se încerce cu sentimentul acestei unități și să-și creeze o conștiință națională. Din realitatea naturală, sau prin ea, străinul trecând în realitatea psihistorică, devine neoromân. Și niciodată nimic mai mult. Poetul Stancioiu, care în literatura românească a rămas cu numele ce spune mult, Cerna, niciodată nu s'ar fi putut înromâni atât, cantitativ și calitativ, câtă românitate are și exprimă cel dintâiu și cel din urmă mōș. Mi se par inactuale, lipsite de o justificare științifică pretențiunile acelor străini, cari susțin teza că statul român trăiește mai eflorescent din calitatea de cetățeni ai indivizitor ce-l compun, decât din conștiința națională a celor ce se simt români. Statul poate îngloba cetățeni cu o sută de naționalități — Rusia de pildă, națiunea există — pentrucă este alcătuită — din

indivizi cu suflet și sânge unitar. Statul nu degajează un chip unitar și nu trăește prin el (statul roman, austriac până la războiu, statul rusesc); naționalitatea istorică se plămădește în lupta cu elementele, haotic amestecate, din care se degajează chipul unitar al poporului. Națiunea e o formație istorică, alecărei rădăcini se întind în adâncul existenței, statul este de atâtea ori o combinație politică. E un ideal ca statul să se contopească cu națiunea.

* * *

Națiunea română din timpul când și-a plăsmuit un chip, exprimă un spirit al său propriu și o voință. Neoromânul nu va exprima nici odată spiritul și voința ei. El va fi cel mult, slujitor al acestui spirit, un colaborator al voinței ei. Se poate imagina un moment și o situație, când și în care spiritul și voința românului să nu poată covârși reminențele naționale sau ereditățile etnice ale neoromânului. Din neputința unei complete identificări de destin al românului și al neoromânului se poate naște un antagonism, mai târziu o colizie efectivă. În viața culturală și intelectuală, și mai des în viața politică, posibilitățile acestei colizii se evidențiază zilnic și brusc. De pildă: un român cu cât e mai istoricește român cu atât va milita mai mult și mai fidel conținutului său sufietesc pentru tradiționalismul politic, cultural și naționalist; o progenitură de origină țigana, oricât ar fi înromănit, va milita, ca cetățean și neoromân, astăzi pentru doctrina naționalistă, mâine pentru ideia statului corporativ, nădăjduind că în reprezentanța corporativistă vor figura și aleși ai ursarilor, evreului înromănit îi va fi întotdeauna mai drag Karl Marx decât Dragoș Vodă, cu tot ce aceste două nume înseamnă în istorie și în cultură; și neoromânului neamț îi va vorbi mai mult Fichte decât Eminescu, și mai sincer îl va ferma Loreley decât Ileana Cosânzeana. Sfera neoromânului e cetățenia; — a românului, a moșului, e națiunea. Să nu uitați, fiindcă vă o spun din suflet: înromânirea e ca și încreștinarea — una cere coborârea harului național, după cum cealaltă cere coborârea harului lui Dumnezeu, dar Dumnezeu, dela încreștinarea prin taina Botzului și până la o înaltă evoluție și înfăptuire a virtuților creștine, ce epocă lungă de f. bril eroism, de asceză și de suferinți sfinte...

Plagiatorii politici

Ca și cei literari, plagiatorii politici sunt ambițioși, când se constată sterp, sunt proști — crezând că individul poate viețui și prospera din alte virtuți decât propriile lui, și mai ales necinstiți, fiindcă conștient fac un abuz de aplicabilitate a lucrurilor sau a formelor ce aparțin altor oameni și altor stări. Ca să fie și extravagant, plagiatorul politic oferă ca realizabilă, într'un mediu politic și social

dovedit impropriu, ce este mai fantastic aiurea, deși cu un început de existență proprie. Plagiatorul politic poate fi și fanatic — e singura lui scuză. Poți să râzi când vezi încercarea vreunui intelectual albanez de pildă, care vrea să introducă în țara sa constituția elvețiană sau statut corporativ, dar dacă nu e ambițios, prost sau necinstit, iei act de plagiatul lui politic — care e în fond o năzuință spre reformism.

Plagiatorul politic nu este mai ales un conservator, deși se declară ca atare; conservatismul, care este mult mai mult dect o concepție politică, face legătura între timpuri, unește trecutul cu viitorul. Un popor și un stat care evoluează în forme tradiționaliste, și sunt conservative nu pot fi mutilate de o formă politică importată de aiurea. Plagiatorul politic e revoluționar, fiindcă întrerupe evoluția, și este raționalist fiindcă concepe posibilă evoluția socială pe un concept intelectual, — care nial este și proprietatea altui popor. Acțiunea plagiatorului politic rămâne totuși la suprafața vieții, fiindcă nu poate ataca rădăcinile istorice ale poporului tradiționalist. Plagiatorul politic tinde să nimicească trecutul, și nu ce este putred în el, ci ce este strălucitor și nemuritor.

Plagiatorul politic „creiază“ o viață nouă pe cimitirul trecutului, pe scheletele moșilor și strămoșilor „morți“. Și nu crede nici în viața lor nemuritoare, nici în învierea lor din morți. Fiind revoluționar, plagiatorul politic neagă religia învierii, fiindcă vrea moartea trecutului, și stă cu fața exclusiv spre viitor. Plagiatorul politic, ne putând fi conservator, nu poate auzi și înțelege vocea generațiilor trecute, vocea poporului și al istoriei. Conservatismul cere, fiind un principiu veșnic, ca omul politic în activitatea lui de cărmuitor sau de reformator al statului și al societății să asculte și de vocea celor morți, să le admită o existență reală, măcar și nevăzută. Plagiatorul politic evită tradiția și energia ei pozitivă și se teme de adevărul conservatismului — adică al realității istorice. Negând continuitatea istorică, plagiatorul politic pervertește cu metodologia sofismului adevărul istorismului psihonațional. De aceia plagiatorul politic este un profanator. Plagiatorul politic e lipsit de simțul ierarhiei, de aceia nu e în stare să distrugă valorile istorice cristalizate și calitative, impuse generațiilor.

Plagiatorul politic este un futurist, probabil dintr'o poftă de radicalism. De aici până la îndumnezeirea viitorului, — dar deslegat de prezent și trecut — nu e de cât un grad de temperament. Senzația futuristă a vieții face pe plagiatorul politic un revoltat — cu înfățișarea pe care o are paranoicul. Ce deosebire între acesta — și adevăratul creator, geniul inspirat.

Principiul conservator e de origină religioasă — confirmă nemurirea celor morți, — futurismul radical al plagiatorului politic e ateist. Observați — dacă aveți puțință pe oricare dintre futuriștii noștri politici — veți vedea că fiecare din ei este un ireligios convins, un ateu, un imoral și chiar un amoral.

Plagiatorul politic nu poate fi creator de cultură; fără tradiție, fără continuitate istorică, fără viziunea trecutului, fără conservatism cultura e imposibilă. Omul de cultură nu distruge Templele vechi pentru a construi altele noi. Plagiatorul politic este un barbar, deși importă din Apus și din cel mai înfloritor Apus aberația sa. El nu observă, dintr'un prisos de barbarie intelectuală, că întreagă cultură a apusului e bazată pe continuitatea antichității.

În țara, în care a importat o formă politică străină, plagiatorul politic poate fi cel mult un exponent al unor stări haotice, și nu al unor energii constructive. Dar la urma urmelor, principiul sănătos al conservatismului se opune prin forță sa spirituală tendinței futuriste al plagiatorului. Acțiunea plagiatorului rămâne, concludent, un epizod politic și un spectacol efemer de imoralitate intelectuală. Vremea mătură tot ce nu are rădăcini în adâncul vieții.

Antisemitismul creștin

Îmi place la păr. Chiricuță mai ales tonul. Neavând răbdare să aștept și al doilea folleton promis în „Cuvântul“ ca răspuns la „antisemitismul creștin“ publicat de mine în această revistă, și înțelegând numai din ceiace a scris până acum ce vrea să spună și mai departe, aștern următoarele clarificări.

Cum spun, îmi place mai ales tonul Sfinției sale. Părintele Chiricuță vorbește ca și cum ar trăi în sânul lui Dumnezeu — atât e, de sigur că posedă adevărul absolut. Într'un ziar însă, a cărui concepție și practică politico-economică e colaborarea iudeoromână, ortodoxia păr. Chiricuță e *iudaizantă*, și nici nu poate fi alta. Sfinția Sa reînvie o sectă care a murit de aproape două mii de ani — și trebuie să-și adopte ideologia iudaizanților creștini ca să justifice iudaismul. Creștinismul pur și autentic nu suportă filozofia, practica, aspirațiile și elementele religioase ale iudaismului. Nu pot fi protestant fiindcă pe paginile aceluiaș ziar unde acum părintele Chiricuță se descopere ca un creștin iudaizant, eu ceream, de sigur din habotnicie ortodoxă „apriinderea rugurilor“ — pentru toate sectele cari dizolvă integritatea dogmatică a ortodoxiei creștine. Într'un regim de inchiziție antisecularistă — aș fi putut ajunge marele inchizitor.

* * *

În întreprinderea de reabilitare a iudaismului, Sf. Sa face exegeză. Susținând că creștinismul este antisemit prin concepție devină — am întrebuițat metodologia hegeliană, rămânând mereu în spiritul creștin. Am făcut (lucru pentru care mi cer în genunchi iertare) puțină filozofie.

Nu există un mai mare pericol în lămurirea raportului dintre creștinism și iudaism, ca exercițiile exegetice. Exegeza e bună și folositoare pentru propagarea unei erori. Primatul papal se întemeiază pe o eroare de interpretare — din punctul nostru de vedere. Câteva sute de secte protestante își justifică rătăcirea printr'un citat din Evanghelia. Ele omoară dogmele fundamentale ale creștinismului cu tăișul unui citat pe care îl cred interpretat infailibil. Ideologia religioasă a rascalnicilor“ ruși — schismaticii din sânul ortodoxei ruse, se bazează și ea pe citate din Evanghelia. Tot pe citate sfinte, ei așteptau la sfârșitul secolului al 17 și începutul celui de al 18 sfârșitul lumii — rest de hiliasm iudaic; mai departe: „aprinzătorii“ — „alerghătorii“, — „umblătorii“ — sectanți, cari ca să evite domnia lui Anticrist (Biserica oficială rusească) se retrăgeau în stepă — se îndrumau după citate din Evanghelia. Danila Filipovici, întemeietorul sectei „hlăstovilor“ din inspirația unui citat sfânt a aruncat în Volga toate cărțile sfinte. Scopii își distrug organismul tot pe baza unui adevăr de exegeză. „Duhoborii“ — „molocanii“ — cei ce se împărtășesc cu lapte, se cred cei mai puri creștini. Etc. etc. Până și erectivismul lubric al lui Rasputin, hoțul de cai din Tobolsk, se bazează pe un citat din Evanghelia. Un om, care ar dori să-și fale nasul și fript la frigare să-l mănânce în tovărășia unei salate de vinete — *ad majorem gloriam Christi* — ar putea găsi un citat pentru ca să-și justifice și să-și sanctifice pofa. La fel și păr. Chiricușă — se serverște de texte pentru a întemeia ortodoxia iudaizantă, reabilitând și justificând iudaismul anticreștin.

* * *

Ortodoxia, în afară de orice exegeză, are trei probleme fundamentale: întâiu, ea cercetează desfășurările istorice ale creștinismului; al doilea, ea judecă aceste desfășurări în planul de unitate al existenței și al științei, adică arată însemnătatea și locul creștinismului în raport cu umanitatea și absolutul Dumnezeu; al treilea, ea cunoaște concret prin revelație divină, și revelează pe baza autorității infailibile a sinoadelor ecumenice, sensul procesului de încreștinare al umanității. De aceea, ortodoxia are o *istorie*, o *filozofie* și o *metafizică* a creștinismului. Rog. termenul *metafizică* să nu fie considerat ca o noțiune abstractă, desfăcută de empirismul concret. Și în istorie, și în filozofie și în metafizică. creștinismul este în antiteză, mai mult: este în colizie cu iudaismul. Și culmea: creștinism și iudaism fac o antinomie.

Prin istorie, creștinismul caută, vede, găsește și propovăduiește împărăția lui Dumnezeu. *În istorie* iudaismul caută și mărturisește o împărăție a lui Israil, o împărăție a celor ce se luptă cu Dumnezeu cu tendința de a-L birui: asta nu e satanism? După creștinism istoria are un sens absolut, un izvor absolut, un scop absolut: Dumnezeu; după iudaism, istoria delmitează etape și constată cuceriri ale ideii iudaice. După creștinism, istoria în chip simbolic dezvăluie împărăția lui Dumnezeu, după iudaism, ea în chip real constată triumful lui

Israel în sânul umanității. După creștinism, istoria e o trecere în împărăția spirituală a lui Hristos; după iudaism, istoria e câmpul unde triumfă materialismul iudaic.

Prin înomenirea lui Hristos — ni s'a făcut accesibil Absolutul divin; prin uciderea lui Hristos, iudaismul s'a substituit Absolutului. Creștinismul declară ca o ispită, ca un miraj al conștiinței religioase, încercarea de a realiza o împărăție materială a lui Hristos pe pământ; iudaismul *numai* în vederea unei împărății materialiste și național-iudaice a suprimat pe Fiul lui Dumnezeu. Spiritul iudaic este un spirit hiltastic — așteaptă un Messia național, care să instituie pe pământ împărăția fericitoare a lui Israel. Messia Răstignit — se opune ideii cezariste a iudaismului. Filozofia creștină arată că e necesară trecerea umanității prin Golgota și prin suferința ispășirii. Filozofia iudaică pretinde o fericire în afară de Golgota și pe baza vechiului legământ. Creștinismul încreștinează omenirea în vederea teocrației spirituale; Israel cucerește omenirea în vederea iudeocrației materialiste. Hristos pentru noi este un *panideal*. Iudaismul, înainte de a ucide, a palmuit panidealitatea lui Hristos.

* * *

Istoria dogmei creștine nu este altceva decât istoria cugetării creștine în jurul revelației. Scopul *dogmatizării* sinoadelor ecumenice a fost să elibereze spiritul creștin de spiritul iudaic. Sinoadele au fixat adevărurile dogmatice pe care la revela Spiritul sfânt. Dogmatizarea sobornicească cuprinde plenitudinea cunoașterii lui Hristos. Ecumenicitatea înseamnă prezența lui Hristos în viața colectivă a Bisericii creștine. Numai în Biserica sobornicească găsim pe autenticul Hristos. Numai cugetarea sobornicească a avut intuiția plenitudinii dumnezeiești a lui Hristos. Dogma creștină s'a făcut în domeniul acestei intuiții și în lupta împotriva ideii iudaice. Gnosticismul a fost aburit de iudaism. Toate erezile din primele 7 veacuri au tendinți mai mult sau mai puțin iudaice, fiindcă rădăcinile lor pornesc din negarea lui Hristos și din faptul asasinării Lui. Și arianii și monofiziții, monotelii și manheii purced din satanismul Anei și al Calafei. Ultimul verset din „Cred într'un Dumnezeu“ — eliberează pentru vecii vecilor pe Dumnezeu de Lucifer, pe Hristos de Anticrist, creștinismul — de iudaism. Iudaizantul modern, ca să reabiliteze și să justifice iudaismul citează deseori faptul că primii creștini au fost evrei. Știm asta. Dar ei au murit ca iudei și au înviat ca creștini. Când iudaismul va muri ca atare și poporul evreu va intra în creștinism — și problema antisemită va înceta să turbure conștiința religioasă a creștinătății. Atunci nu va mai exista o problemă antisemită.

Creștinismul până atunci va însemna antiiudaism. Până atunci nu ne vom lăsa nici noi amăgiți de iluzia unei posibile concilierii între creștinism și iudaism. Stau față în față aceste două principii în

război înverșunat. Ori pe ce teren al existenței umane crește iudaismul, creștinismul descrește. Dacă părintele Chiricuță ar putea fi un Hristos, într'un *mediu iudaic* va fi pălmuit, scuipat, împovărat cu o cruce și dus la răstignire. Spiritul iudaic de aceia există, ca ori de câte ori prinde pe Hristos să-l nege și să-l ucidă, măcar și prin aceea că l'ar face un „colaborator“ într'o bancă de sconturi și emisiuni.

Ortodoxia iudaizantă a p. Chiricuță e un nou triumf al iudaismului. Creștinismul nu se poate sparge mai bine de cât pe dinăuntru.

G. M. IVANOV

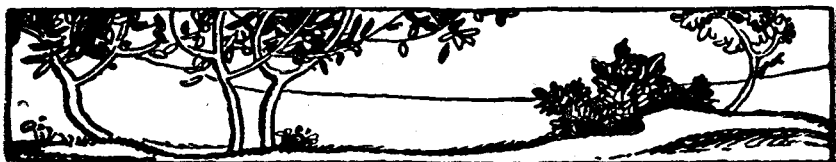

Oile

*Oilor, voi blânelor mioare,
Bucuria româneștilor ogoare,
Când v'au întâlnit în drum părinții
Prin junginea din veacurile suferinții..!?
De-au fost uzi și bântuții de plozi,
Invelitu-i-ați în haina de pe voi,
Dințil foamei de i-au sângerat,
Mieii voștri cruzi i-au săturat —
Câmpurile le-ați înseninat
Gândurile le-ați împrăștiat..!
... Cine v'a dat bunătatea blândă
Pentru-o lume goală și flămândă?
Cine v'a lăsat în jungiere
Să nu știți ce-i giasul de durere,
Bucuria româneștilor ogoare,
Și mai cum v'aș putea zice oare,
Oilor, voi blânelor mioare!?*

TEODOR MURĂȘANU

P O E Z I I

Zăvoarele tăcerii

*Am învățat
să nu mai cred în cei ce-și poartă sufletul pe drum.*

*Prin șezători
prea mult s'a tors de clacă până 'n zori
povestea neînțeleasă,
povestea vieții mele — caer alb, bogat,
pe care sufletu-mi nu a știut
cum ar fi vrut
să-l toarcă singur, lîn, tăcut.*

*Inchide-voiu în mine bogăția mea
ca Dumnezeu în ceriu, înțelepciunea sa.*

*La ușa casei mele, dinspre drum,
— să nu-mi trezească nimeni, visele —
voiu pune însumi
zăvoarele tăcerii.*

*— Nu am nici prieteni dragi,
Nici câini flămânzi
Să-mi apere avutul.*

Spre munți

*Pe căile de odinioară
pe unde am trecut cu pași primăvăratesci
azi cresc blesteme*

*Nădejtile care-au plecat cu mine în larguri
pe-o zi de toamnă, prea curând
s'au irosit plângând,
și au murit curând
de dorul celor care au rămas acasă, bunicântând.*

*Zădarnic] împărțitu-mi am cu mâinile amândouă]
a sufletulut pâine,
că, azi
ori, mâine
nu voi mai ști pe care drum să merg spre munți,
spre munți cu brazi înalți, tăcuți,
spre munții în care dorm cei fericiți.*

*Mi-e dor,
mi-e dor de veacul de odihnă și tăceri,
în care am dormit neștiutor de patimi și visări,
mi-e dor de veacul liniștei de veci,
de care,
într'o supremă clipa de nădejdi imenze
m'au despoiat neștiutori, părinții mei, săracii...*

VALERIU BORA

Un împrumut

Din amintirile unui preot.

Eram pe-atunci popă la două sate, în Munții Apuseni. În munții aceia frumoși, cu stânci prăpăstioase și murmur de izvoare, cu splendida lor haină de fag și mesteacăn, mi-am petrecut opt ani ai vieții mele. În munții aceia cu poezie multă și grâu puțin, am pus mai întâi în practică învățăturile primite dela bunul meu duhovnic din seminar. De câte-ori urcam vre-o stâncă de câteva sute de metri, respirând din greu aerul sănătos și proaspăt, și ducând vre-unui bolnav sfânta împărtașanie, repetam în gândul meu aceste frumoase învățături.

— „Fiți blânzi, milostivi. curați cu inima și răbdurii, și iată, plata voastră multă va fi în ceruri!

Cât de bine era la munte: Apa care o beam atunci, plătia — un milion de lei păharul.

— Apa asta, apa asta. — exclamam, sorbindu-o cu neșat. Cine bea din apa asta, la ce mai dorește și mâncarea?

Ce păcat, că milionul era ideal, iar exclamațiile... simple strofe din poezii impresioniste, fără ritm și fără rimă! Despre aceasta mă convingeam de câte-ori ne era pe isprăvite grâul. Să mă fi văzut atunci cum îmi frecam mâinile și cum puneam, în duett cu preoteasa, lumea la cale!

Intr'o Vineri seara, tocmai când mă gândian, că care n'ar fi bine dacă din plata cea multă pe care mi-o pusese în prospect bunul meu duhovnic, s'ar da și pe acest pământ vre-o mică anticipație, preoteasa mă bătu pe umăr, aruncându-mi o privire plină de înțeles.

— Îți cunosc gândul, — îi zisei, — prinzându-o de mâni. Nu mai avem ce duce la moară!

— Nu, — îmi răspunse ea — nici măcar un grăunte. Iar pânea, e pe isprăvite..

— Stai numai, — reluai eu, tăindu-i vorba. Imi scosei portofelul și îi golii întreg conținutul pe masă. Număratul n'a fost de lungă durată, vă asigur. Am mai adăogat o înmormântare ce-aveam s'o fac a doua zi, strigând vesel:

— Iată, prețul unui sac de grâu ! Marți mă duc la târg și-l cum-păr... Iar pân'atunci, o mai înodăm noi cumva...

O veselie copilărească se întipări pe fețele noastre (eram tineri atunci) și, puserăm capăt... consiliului familiar. Noaptea, în vis, vân-turam într-o șură grâu de cel mai bun, curat ca aurul. Și grâul era al meu...

* * *

Dumineca următoare eram de rând la al doilea sat. Cu o traistă în mână plecai vesel, gândindumă la Evanghelia zilei. O știam a-proape pe de-a rostul. Recitam în gând doua trei stichuri, apoi mă gândiam : câte prescuri vor fi la liturghie ? Și trecem la stihul următor. Tot așa și iar așa. Părea că am un nevăzut tovarăș de drum, care îmi șoptește mereu că mă voiu întoarce acasă cu traista plină... — cum se va bucura preoteasa, — gândiam, tocmai când am în-trat în sat.

Nevăzutul meu tovarăș a avut dreptate. Nici n'am început bine utrenia, când, paralisierul deschise ușa de miază-noapte a altarului, aducând două prescuri frumoase. Iar când am ajuns la sfârșitul utreniei, pe masa punerii înaintea se ridicase un mare mușonciu de prescuri. Tocmai șaptesprezece, Doamne iartă-mă, dar, s'a întâmplat să aducă o prescură tocmai când citeam o ectenie mică. Viu e Domnul, că am citit-o mai cu inimă.

Și totuși, vedeți, liturghia de-atunci, pare că a fost cea mai sfântă liturghie a vieții mele. Am cântat-o, în triluri drăgălașe. Iar predica ce-am rostit-o atunci, dacă ași fi scris-o, ar fi o capodoperă de oratorie, vă asigur. Când ieșeam în ușa altarului ca să spun oamenilor cuvintele păcii, îmi venia să mai adaog la textul liturgic :

— Meritați aceasta pace, dragii mei. Ați soluționat astăzi o criză grea ...

Insfârșit, după liturghie, am dat cânterețului cinci prescuri pa-raclisierului două, iar cu celelalte zece mi-am umplut traista. Și vesel, vesel, luând traista în mâna dreaptă, pornii către casă.

Mergeam mai repede ca de-obiceiu, cu toate-că traista era grea. Dar voiam s'ajung acasă cât mai curând, ca să se bucure preoteasa. Șuierând merea cântece de veselie, mă bucuram și eu de bucuria ei. Străbătui ca vântul doi kilometri.

Când să ajung la al treilea, văzui în depărtare doi oameni, cari înaintău către mine ; gestluindu-și. La vre-o douăzeci de pași de mine, ei se priviră prelung și se opriră, așteptându-mă.

— Domnule părinte, — zise unul din ei, aștinându-mi calea, fii atât de bun și dă-ne și nouă o prescură ...

— O prescură ? — făcui privindu-i speriat și scăpând traista la pământ ...

— O prescură, domnule părinte, — adăogă celălalt. Avem drum lung și ne-a ajuns foamea ...

— Hm, o prescură, — oftai eu din adâncul pieptului, și îi fixai pe amândoi din creștet până în tălpi.

Erau oameni bine făcuți, sănătoși. În ochii lor citii o leacă de perfidie, dar pe fața lor nici-cum nu puteam citi foamea. Dimpotrivă, păreau prea, prea sătul.

— Acești oameni mințesc, — mi-am zis, hotărându-mă să le refuz cererea. Dar, mâna mea cea dreaptă a protestat, și după vechiu-i obicei s'a plecat la traistă, a desfăcut-o și a scos... tocmai prescura cea mai frumoasă...

— Dumnezeu să-ți răsplătească, domnule părinte, — strigă cel dintâi, apucând vesel prescura și legându-mi traista.

Iar eu, mai făcui și celalaltii trei kilometri cu capul plecat în pământ și gândindu-mă... ah, nici nu mai știu la ce mă gândiam...

* * *

De întâmplarea aceasta nu mi-aș mai fi adus aminte a fost doar un prea însemnat episod al vieții mele. Dar, a venit războiul cu durerile lui. La târg nu se mai găseau cereale, nici ieftene, nici scumpe. Din când în când, enoriașii mei cu popă cu tot, luau Ardealul de-alungul, după de-ale gurii. Când vre-o femeie aducea prescuri, să le slujesc pentru bărbatul ei dus departe, în primul moment mă cutremuram.

— Cu câtă greutate a ajuns femeia aceasta la gău, — gândiam, aruncându-i o privire compătimitoare.

În celalalt moment însă, mă uitam la prescură, și, râdea sufletul în mine, ca atunci. Imi erau mărișori acum, și copilașii. La liturghie mă rugam pentru cel dus departe din toată adâncimea sufletului meu.

În anul al treilea al războiului, câțiva enoriași mi-s'au întors din prinsoare rusească. Aduceau și ei prescuri ca să le fac liturghie de mulțumită pentru fericita lor întoarcere... Iar într'o dimineață, pe la răsăritul soarelui, un om din al treilea sat veni cu patru prescuri mari, frumoase.

— De ce-ai adus patru, îl întrebai, acum, când atât de cu greu ajunde omul la grâu? Ar fi fost de-ajuns una...

— Așa a fost voința mea, îmi răspunse omul, zâmbind și ridicând din umeri. Dumnezeu a fost prea bun cu mine...

— Hm, mai făcui eu, și plecarăm amândoi la biserică.

Cât a ținut liturghia, omul a stat mereu în genunchi. Când ziceam „Pace tuturor“, îl aruncam o privire fugară. Simțeam o ușoară tremurătură în mâna dreaptă, iar în minte-mi, se desena pare-că un mare semn al întrebării.

— Când am mai văzut eu pe acest om? .

După liturghie a venit acasă la noi și mi-a plătit bani, ca să-l pomenesc la biserică, vreme de-un an. Apoi, strângându-mi mâna, grăi:

— Și-acum domnule părinte, să-ți spun, de ce-am adus patru prescuri. Nu patru ar fi trebuit să aduc, ci patru zeci și patru...

— De ce?

— De ce? Îți mai aduci aminte, când te-am întâlnit în drum și mi-ai dat e prescură?

— Așa-i, așa-i, îi răspânsei, zâmb'nd și oftând în același timp...
 — Dumneata crezi că eu atunci am fost flămând?
 — Nu, asta n'o cred.
 — „Nici să n'o crezi. Atunci, păcatele mele, veniam cu tovarășul meu pe drum și te-am văzut de departe...
 — Iată, popa dela Valea-Lată, zise el, vine cu traista plină de prescuri. Dar noua, știu că nu ne-ar da una, nici să ne vadă crăpând...
 — Ne va da, îi răspunsei eu. Hai, punem rămășag că ne va da... Puserăm rămășag, și cum știi, îl câștigai...”
 — Hm, făcui eu acum, dar știi bade, că atunci era aproape să pierzi rămășagul?
 — Știu, îmi răspunse. Eu te-am văzut doar, cum lupți cu dumneata însuși... Rămășagul l-am băut la crășma din Săcătura.. Dar să mai știi, că de-atunci n'am mai băut nici măcar un stop de băutură bețivă... Mi-am adus aminte, că am mințit în fața dumitale, ca să câștig rămășagul... și... că am băut în crășmă prețul unei prescuri slujte la altar... Imi era rușine de mine însumi... nici nevestei nu i-am spus de întâmplarea că rămășagul... Acum... vezi, ți-am întors împrumutul...
 — Fie lăudat Dumnezeu, încheiai eu simțind că mi-se umezesc pleoapele...

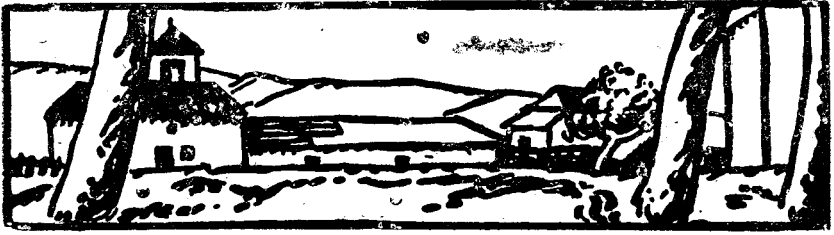
* * *

După câțiva ani, am fost transferat la o parohie dela țară. Ochii mei și ai pretesei se scaldă în lanuri întinse de grâu și porumb. Am acum și eu grâu de vânzare berechet. Dau prescuri, ori-cui îmi cere, și nu una, ci două, trei, fără să mă uit dacă omul e flămând ori sătul și fără să aștept întoarcerea împrumutului...

Și totuși, o, munților, de ce se topește inima mea după voi?

SEPTIMIU POPA

Fordismul

II

Un fordist este în limbajul curent un șofer specializat în conducerea cu totul specială a mașinilor Ford. Numărul urlaș al automobilelor Ford în funcțiune a creat o profesie și numele fabricantului a trecut în vocabular, substantiv și calificativ.

Pe viitor, un fordist va fi ceva mai mult decât un vizitlu mecanic, care în activitatea lui utilă reprezintă și acum o putere sigură și adevărată. Fordismul va deveni o doctrină socială, care față de majoritatea doctrinelor regulate importante și fără greș, prezintă avantajul practic imediat, nu de-a fi demonstrată, cecece a fost întodeauna lesnicios pentru toate evangheliile, mai mult sau mai puțin experimentale, dar de-a deveni act și acțiune — și viață.

După mii de ani de existență în societăți și state, omenirea, deprinsă a se lepăda cu părere de rău, și cu folos, de diverse instituții fizice și verbale, a-și revizui erorile și a-și corecta concepțiile, este silită, târâtă, să distrugă criteriile de apreciere încă actuale, să-și arunce vechea balanță și să inaugureze un sistem metric intelectual, disonant față de toată scolastica falsificărilor cerebrale, inventată de teologi și continuată de pedantismul profesoral, de filosofismul cărturăresc obtus și de literatură de roman și almanach.

Omenirea suferă și astăzi de dictatura abstractului, pasivă și timidă din obicinuița veacurilor exclusiv religioase. Umbra pomului binelui și răului, din care omul a îndrăsnit să guste, ca să fie după aceea în toată posteritatea lui ocărat de toți profeții, de toate bisericile și de toți făcătorii de ceremonii, se întinde până la noi și acoperă inteligența generațiilor succesive, o înbăcsește, o face bolnavă și-i dă directiva taciturnă și înjugată a fatalității.

Indată ce un cărturar caută să aplice în eternitate și în abstract febra căpătată în studiul lung și fertil patologiceste al ideilor, pătrărelor de idei, al moleculelor și accesoriilor ideii, avem de-a-face cu

un bolnav, căruia nu-i poate prinde bine decât o cataplasma de fier topit.

Tendința emancipării de sub starea morală imaginativă, clorotică, este și ea, desigur, tot atât de veche deși lipsită de autoritate recunoscută, ca și boala cerebralității. Școala pârâtă sub numele de materialism, chiar când materialitatea învățăturilor se inspirau de un mare ideal obștesc, durează de mult.

Concepția didactică acordă o atențiune exclusivă elucubrațiilor din odala cu cărți și manuscrise a insului de reverie, operator pe materii haotice, convenționale, invizibile, care ca să poată fi simțite cer o epocă de inițiere, de falsificare, atât de radicală în cât posibilul să devie evident, incertul sigur și admisibilul indiscutabil. Această transpunere din neant între corpuri, a semi-tonurilor de gândire, nu este cu puțință fără ajutorul și povara jugăntoare a unei studiu lung și trist.

Autorii de elucubrații sociale și politice au fost neapărat ascultați, urmați, comentați, studiați de către oameni vii cu energiile utile deviate. Direcția vieții în masă, în turmă, în cireadă, ca și în sindicate au luat-o cu regularitate gândirea palidă, abstracția cu temperatură, oftica inteligenții; viața fu succesiv administrată de preoți, de avocați, de profesori, de oratori, de scriitori. Potcovarii nu au luat niciodată parte ascultată în urechea marelui credincios publicul. Creditul total a fost acordat intențiunilor, propunerilor, proiectelor. Faptul, realitatea, e un obiect recent, care abia își capătă drepturile: el derivă cu totul dela alt gen de oameni și de inteligențe decât doctrinele obicinuite.

S'a crezut, nu știu câte sute și câte mii de ani, că autoritatea gândirii e operă de cărturar, de arhivar, de culegător de fișe. Cu limbile greacă și latină plus un curs de controversă și o memorizare de flori ale gândirii leușe, aveau dreptul să croiești o viață nouă omenirii, ca un simplu teolog, intelectualizat la aceleași surse. Cu cât îți era îndemânarea mai logică și dibăcia mai rapidă, cu atât vocea dumitale devenea mai ascultată, în graiuri și texte. Lumea trăia în fascinația colorată a elocinței și a măiestriei de a construi în vid cercuri și spirale de aruncat omul în curbele lor. Știința fiind falsă, experiența fiind de bibliotecă, deci falsă, verificată prin și numai prin falsificare consimțită, era natural ca erorile să domine, să dureze și să prăbușască peste oameni avalanșa brutalităților sociale istorice.

Gândirea se obține însă și prin experiența reală, aceea în care omul își exercită puterea fizică, ostentindu-și brațele și tocindu-și palmele. Cine frământă materia găndește și inventează pe materia muncită. Fără îndoială că numărului mare de robi muncitori îi datorează omenirea acel bun simț care în ceasurile extreme a mărginit excesivul zel al elucubrațiilor cărturărești și a demoralizat cariera aventuroasă a ideilor senzaționale, iscate din capul câte unui beteag abstracționist și primite de câte o clasă socială închisă.

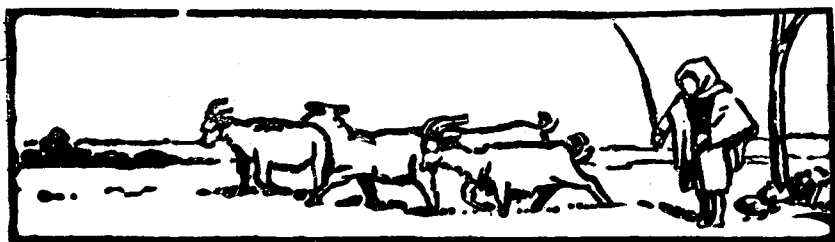
Progresul actual consistă în aceea că insul social se contrace din ce în ce mai mult. Inginerul, chimistul, fabricantul, cazangiuul, pot-

covarul se dublează tot mai mult cu o intelectualitate adevărată, de cea mai onestă calitate. Poetul François Villon, care cumula talentul remarcabil de artist al cuvântului cu profes'unea de hoț caracterizat, nu e decât un exemplu depărtat, ineverențios și răsturnat al fenomenului ce se va petrece mai târziu, atunci când matematicianul Poincaré va fi un mare stilist, când Gorki va ieși dintre rânduși, când fabricantul de automobile, Ford, va scri filosofia industriei și când muncitor manual, miliardar și intelectual, va comanda omenirii principiile sale. Tipul, fracționat de tradiții falsificate, al omului integral se realizează din ce în ce mai mult și complexitatea lui într'o energie unică este chemată să anuleze nouăzeci la sută din erorile didacticei și să facă posibilă o viață obștească echilibrată.

De aci înainte, teoreticianul care escalează Ideile pentru a cuceri o firimitură de elucubrație recentă *în futurum*, este eliminat de omul victoriei, de omul care dovedește valoarea concepțiilor lui prin rezultatul tangibil al materiei. Acest om în știință, în politică, în Stat, în viața omenirii, va fi chemat să puie ordinea experimentată cu rod în uzina lui, în laboratorul lui, pe nicovala lui, ordinea practică, ordine ideală.

Sosește ceasul potcovarului: fordismul.

T. ARGHEZI

Menaj sentimental

Doctorul Verescu urcă scările ștergându-și fruntea plină de sudoare și după ce scoase galoșii întră în camera de consultații pentru un moment goală. Aruncă pălăria pe masa de operații și se lasă să cadă în fotoliu de piele brocată din fața biroului; apoi cu o mână nervoasă scoase din buzunar un cocoloș de hârtie, îi întinse pe masă și-l privi cu'n zâmbet șters, mai mult o crispare a feței.

— Atât mai lipsea, zise el cu dinții strâșii, numai concentrare pe 15 zile îmi trebuia și încă la Roman!

Își prinse capul între mâinile sprijinite pe birou și fixă un punct în fundul camerei, unde privirea îi rămase pironită ca și cum ar fi observat ceva neobișnuit și interesant.

— Bietul Victor! cu constituția lui febra tifoidă o să-l dea gata. Și când mă gândesc, că pu-l pot fi nici de un folos, mă apucă nebunia.

În camera de alături câteva puternice acorduri de pian răsunară parcă lugrubru în tăcerea adâncă și lui Verescu i-se păru, că aude sunet de clopot. Alunecă mâna pe fruntea infierbintată și apoi cu pumnul strâns lovi în mapa de pe birou, care fiind plină cu hârtii înăbuși zgomotul loviturii. Din camera vecină, după acordurile dela început porni o ploaie de note foarte precis pronunțate și valsul „Ochii care vorbesc” luă viața sub degetele mălăstre a doamnei Verescu. Doctorul sări de pe scann și începu să se plimbe întâi încet, apoi din ce în ce mai iute prin camera care se făcea tot mai mică pentru pașii săi mari. Probabil că ar fi terminat prin fugă dacă valsul n'ar fi încetat brusc. După câteva clipe ușa din dreapta se deschise și în cadrul ei apăru doamna Verescu într'o splendidă robe de chambre pe care spuma dantelelor albe și fine flutura cu gingășie lăsând să iasă din decolteul prea deschis sânul alb și îndrăzneț,

— Ah! bună ziua Eugen, zise ea cu glas cristalin înclinând capul și privind spre doctor cu ochii mici ca o pisică alintată.

— Bună ziua draga mea.

— Cum urâciosule nu vii să mă săruți.?

Doctorul se apropie și o sărută pe obraz. Doamnei i-se păru că nu-i destul de tandru și zmcuic capul în partea opusă aruncându-i o privire uclgașă.

— N'ai putea să-mi explici de ce ești așa acru! întrebă înțepat doamna.

— Ți-am spus iubita mea că-'s foarte necăjit; Victor Vasilescu e pe moarte, febra tifoidă o să-l ucidă în curând.

— Ei și! Era de așteptat!

— Atât ai tu de spus despre cel mai bun prieten al meu?

— Ei asta-i! Ce vrei să am de spus când văd că prietenul tău te preocupă atât de mult că n'ai când să te gândești la mine?

— Vai Mimi dragă, nu te știam atât de egoistă!

— Vezi bine, încă nu ne cunoaștem cum trebuie! Nu cumva tu mai ai aerul să-mi reproșezi? Asta ar fi culmea! La urma urmei ce vrei să fac dacă Victor al tău s'a îmbolnăvit? o-să îmbrac doliul! Asta-i viața: un lanț de dureri presărate ici, colo, cu momente de plăcere; fericit acel ce știe să beneficieze de aceste rari clipe.

— Draga mea Mimi, te rog foarte mult să mă erți, dar astăzi nu-mi arde deloc de filosofie.

— Da știi că dumneata ești teribil pe ziua de azi! Doamna pronunță pe „dumneata” foarte apăsător și provocator. Doctorul se mulțumi să ridice umerii. Doamna îi mai trimise o privire oblică și, cu pași marunți, lăsând în urmă un fru-fru de mătase și un amestec de parfumuri vii și apetisante se apropie de birou și se izbi violent în fotoliu. Ochii i-se opriră pe ordinul de chemare al doctorului, lăsat pe birou; îl cetii cu atenție apoi ridică prlvirea și cu vocea îmblânzită întrebă:

— Pleci chiar mâne dragul meu Eugen?

— Cum vezi și dumneata, răspunse doctorul cu același ton pe ultimul cuvânt.

— Iartă-mă Eugen, te rog iartă-mă; aveai tot dreptul să fii contraiat și eu te-am necăjit și mai mult.

— Eu te-am ertat de atunci. Doar ești un copil alintat și obraznic în contra căruia nu sunt în stare să aplic vre-o penalitate.

Doctorul îi sărută mâna lung și apăsător.

Doamna se făcu blândă, blândă și se lipi de umărul lui ca o pisică leneșe în fața soarelui. Apoi deodată îi înlănțui gâtul cu brațele-i albe și reci privindu-l adânc în ochi.

— Ce mă fac eu fără tine? Cum să stau singură două săptămâni? Tu o să mai poți veni? Da?

— Cred că da, dar nu pot promite cu siguranță. Cine știe ce fel de șef sucit găsesc acolo.

— Ei nu, nu vreau! Trebuie să vii, vreau eu să vii! Te rog Eugen!

— Ei da, o să vin, o să vin, numai să nu te mai găsesc cu nervi.

— Ei, și cei cu asta, zise doamna alintându-se, dar tu ești doctor.

Verescu își trecu brațul după talia doamnei și blând, ușor, încet o conduse la canapea unde se așează.

- Ce ai făcut azi dragă Mimi?
- Am cetit, am cântat puțin și m'am plictisit mult. Dar tu?
- Eu... apropo: m'am întâlnit în stradă cu zăpăcitul de Tonică și mai mult pe sus m'a luat la gară să vedem pe regina.
- Și ai fost la gară? întrebă doamna foarte vioiu.
- Da.
- Ei bravo! Ia spune-mi ce ai văzut? Era multă lume? Gara împodobită frumos? Cum era îmbrăcată regina? Cine a fost dintre cunoscuți? Să-mi spui te rog.
- Vai dragă, zice doctorul râzând, cum vrei tu să-ți răspund la o sută de întrebări deodată? Stăi să luăm metodic.
- Ei bine, bine metodicule; ce ți-e și cu intelectualii ăștia! Haide spunem tu ce știi.
- Mai întâi draga mea tu știi bine, că adunările și parăzile îmi displac și dacă n'ar fi fost Tonică nu mă duceam. E drept că venirea reginei în orașul nostru e un eveniment destul de rar, care, drept să spun, mă pusese în mișcare și pe mine. Dar când am ajuns pe peron, când am văzut atâtea fracuri și jobene, mănuși albe și ghete de lac...
- Ei bine, zice doamna, și tu te-ai dus în haine de stradă; totdeauna neglijent și neîngrijit. Uite nici nu te-ai bărbiat de trei zile.
- Lasă Mimi, nu duce grijă, că regina nu mă cunoaște.
- Dar lumea care te cunoaște ce-o fi zis?
- Treaba ei.
- Cine era la gară?
- Da cine nu era! Toate autoritățile începând dela prefect și general până la moș Costache Sucitu nelipsit dela nici o paradă. Cercetași, elevi cu steaguri, liceleni cu pretenții, externatul cu direc-toara spilkultă și pudrată ca o jună.
- Ei nu, nu; nu asta vreau să știu. Spune-mi dintre cunoscuți cine era.
- Asta-i cam greu! Dintr'atâta lume cum să-ți spun pe cine am văzut.
- Bravo! Dar tu unde te uitai? Ioneasca a fost?
- Doctorul căzu pe gânduri să-și amintăască dacă a văzut pe Ioneasca.
- Da. Erau Ioneasca, Popeasca și Mătășărița la un loc.
- Cu ce era îmbrăcată Ioneasca?
- Doctorul făcu ochii mari dând dracului, în gând, pe Ioneasca.
- Zău nu știu dragă!
- Cum se poate! făcu doamna mirată. Se poate asta? Nu era cu rochia care și-a cusut-o la București? Știi rochia de Crepe de Chine.
- Doctorul trimise, cu gândul, toți dracii asupra rochiei cusute la București și răspunse încet și trist:
- Nu știu dragă, zău nu știu!
- Doamna făcu un botișor disprețuitor și gândi cu ciudă că băr-bații nu-s buni de nimic.
- Da... Popească, Popeasca... își pusese pălăria adusă de... prietenul Gică?

Doctorul rămase cu privirea fixată pe covor. Inzadar se trudea să-și aducă aminte pălăria Popeascăi. Parcă era un făcut. Popeasca îi apărea fără pălărie.

— N'avea pălărie dragă, zise doctorul cu jumătate de gură.

— Cum ai spus!!! sări doamna de pe canapea. N'avea pălărie? Nici nu-ți dai seama ce spui; vorbești cu mine și te gândești în altă parte. Asta înseamnă lipsă de considerație pentru mine!

Doctorul rămase plouat, că pălăria Popeascai i-a întărâtat din nou nervii scumpei sale jumătăți și profită de ocazie, că doamna era departe ca să zică în șoaptă câteva cuvinte gingașe la adresa Popeascai și mai ales a pălăriei adusă de prietenul Gică.

Doamna la fereastră își lipi fruntea și turti năsucul de geamul rece. Doctorul cu degetele tremurând de enervare deschise port-țigaretul, aprinse o țigară și rămase pe gânduri. Deodată doamna amintindu-și ceva interesant se întoarse dela geam și se apropie de birou.

— Dar regina ce fel de rochie avea? Cred că asta vei fi remarcat.

Doctorul privi pe nevastă sa ca și cum n'ar fi priceput întrebarea, apoi după o clipă de reculegere.

— Regina era într'o rochie foarte simplă care contrasta cu grandoearea elitei ce-o întâmpina. Numai de ar fi priceput exemplul cucoanele noastre.

— Ce fel de pălărie avea?

Verescu se cutremură când i-se pomani din nou de pălărie. Deodată i-se făcu întuneric în minte și oricât își silea memoria nu-și putea aminti nimic despre pălăria reginei. Într'o clipă îi trecură prin față toate pălăriile câte le văzuse el în viață dar nici una nu semăna cu pălăria reginei. Se ridica brusc de pe canapea și trecându-și mâna pe frunte răspunse dezolat:

— Nu-mi amintesc de loc ce fel de pălărie avea regina!

Doamna oprită în mijlocul camerei îi trimise o privire oblică plină de dispreț și compătimire.

— Nici atâta lucru nu ții minte! E extraordinar! Nici nu mi-am putut închipui asta!

Doctorul clocotea, însă cu vocea b'ândă răspunse:

— Draga mea, n'am ținut nici odată și nici n'am încercat să ajung un catalog ambulant de pălării.

Nu se poate descrie gestul și privirea Doamnei.

— Eram sigură! Nu scapi nici o ocazie să nu-ți arăți lipsa de educație!

— În schimb însă dumneata dai dovezi de o educație foarte îngrijită care compensează lipsa mea și pe deasupra, văd cu plăcere că ai o rară inteligență pentru care nu mă pot opri de a-ți aduce complimentele mele.

— Grosolan! Așa mai trebuia să te cunosc, zise doamna.

— Doamnă, te rog foarte mult să-ți alegi expresiile. Totdeauna am avut oroare de mahala. Cel puțin scutește-mă pe mine de a res-

pira aerul mahalalei, care nu se potrivește cu treapta socială din care ai făcut și faci parte.

— Nu cumva îți închipui domnule că ești în stare să-mi faci lecții de educație!

— A, nu! Declar categoric că n'am curajul să-ți dau lecții. Ar fi și zădarnic. Unde lipsește bunul simț e de prisos orice încercare!

— Obraznic! Mojić!

— Doamnă!?

Verescu, cu față vânăată și tremurând de indignare se aproprie de scumpa lui soție, dar stăpânindu-se zise cu vocea domoală:

— Dacă pe fiecare zi faci tot ce poți ca să ucizi dragostea ce o am pentru dumneata, cel puțin poartă-te așa fel să nu mai faci a uita respectul ce-l datorez unei femei de bună condiție. Fire-ar afurisită pălăria reginei!

Cu'n gest violent Verescu aruncă pălăria pe cap, zmunci bastonul dela cuer și eși ca o furtună.

Doamna privi zăpăcită după el și în culmea furiei sfâșie spuma dantelelor albe ce-i acoperea peptul și izbucnind într'un puternic hotat de plâns, căzu pe canapea.

VLADIMIR NICOARĂ

Un răspuns la o laudă

— Pe marginea unei probleme învechite —

Mă onorezi, stimată prietino, cu o scrisoare, ca răspuns la un articol al meu, apărut în această revistă, acum câteva luni, contra regionalismului înțeles în sens minoritar, de o parte a așa zisei „inteligențe” din Ardeal.

Imi amintești că, în anii de după unire, am fost printre pușinii ardeleni, cari nu s'au silit să ia în apărare, să păstreze legături de prietenie și — mai ales — să colaboreze cu „regățenii”, tratați de cea mai mare parte a „intelectualilor” localnici ca niște leproși.. Conștiința că — fără să fiu sluga credincioasă a acelui stăpân — am stat în serviciul aceleiaș idei și nu este nici o deosebire între scrisul meu de astăzi și între cel de acum șase ani, când am îndrăznit a mă înfrăți cu regățenii, riscând prin aceasta... „a trada Ardealul”.

Cu toate laudele, nemeritate, ce mi le aduci și oricât de mult aș ține la părerile d-tale, totdeauna interesante, de data asta trebuie să 'ți mărturisesc că scrisoarea ce mi-ai trimis-o, în loc să 'mi procure o mulțumire, sufletească, m'a tulburat și a înviat în mine îndoeli su-părătoare.

Mă supără în primul rând convingerea d-tale, ce relese din scri-soare că, pe lângă alipirea și dragostea largă ce-o am față de vechiul regat, eu aș purta în suflet sarcina unei imense scârbe și uri față de ardeleni și Ardeal și aceasta ar fi explicația criticelor mele la adresa unor anume stări de lucruri de aici.

Ei bine: greșești și mă lipsesc de asemenea laude. O fi uneori agresivă „prostia locală” — ca oricare alta, — eu n'am încercat nici-odată să o menajez. Ori cât de agresivă ar fi însă, ea nu va putea să 'mi smulgă din suflet dragostea față de pământul unde m'am născut și oamenii de aici, pe cari adesea iam combătut, dar niciodată cu arme otrăvite...

Ai dreptate: Ardealul a fost și țară a urii. Majoritatea „inteli-ghenței” era regionalistă și exclusivistă. Spre norocul nostru, s'au ivit

bărbați cari au tămăduit răul. *N'ai însă dreptul să spui că cei ce au luptat contra regionalismului rău înțeles, ar fi fost „contra Ardealului“.* Aceasta ar fi cea mai ticăloasă învinuire ce s'ar putea aduce unor *înaintemergători* de talia d-lui Octavian Goga de pildă, care, chiar și dacă nu imită... Budapesta și Seghedinul, este de o mie de ori mai „ardelean“, decât toți „doktor“-ii în drept și teologie, laolaltă. Dacă d-sa a combătut regionalismul, l'a și explicat, cu maxima înțelegere posibilă.

„Unirea — spunea d-sa în 1920 — idealul veacurilor atins acum, e cel mai puternic impuls din clocotul care se desfășură sub ochii noștri. Grandioasa operație de chirurgie politică și militară la care a fost supus neamul nostru, pentru a-și reînchea trupul frânt în atâtea părți, nu poate trece fără o febră violentă. Febra angajează organismul întreg. Să ne gândim că un proces de circulație nouă s'a pornit în energiile acestui corp reînviat. Întâlnirea celor patru provincii e plină de surprize și de întrebări. E o vastă vâltoare, un larg rezervoriu în care se adună forțe necunoscute, la a căror prăvălire se cutremură pereții cazanului. *Fatala inerție* a spiritului regional din diferite părți cari s'au unit, susține o continuă febrilitate. Să nu uităm că o viață istorică cu forme de stat și instituțiuni deosebite și-a lăsat pecetea pe fiecare din bucățile reintegrate. Și cât de disparate au fost aceste peceți... Cele patru trecături ale provinciilor noastre au patru culturi străine la spatele lor, toate cu năzuința firească de denaturare a fondului sufletesc pe care s'au suprapus. Aducați, în compartimentul aceluiaș tren, pentru intelectuali români, unul dela Brăila, altul din Cluj, Chișinău și Cernăuți. Urmăriți-le conversația de-un sfert de cias și-o să vi se pară că flutură deasupra colocviului lor, umbrele lui Musset, Petöfi, Tolstoi și Goethe. Simți că din patrimoniul de pândire al fiecăruia ceva e de față și ai senzația stranie că mai întâi ar trebui să-i reconciliezi pe acești mari antagoniști, ca apoi să poți produce un unison de gândire între cei patru călători, cărturari reprezentativi ai neamului din România unită... Da, trecutul acesta al granițelor noastre dărmate se va ține încă multă vreme de noi și rezonanțele lui postume vor însemna crize tulburătoare... (Renașterea Română, 18 Ianuarie 1920).

De fapt, d. Octavian Goga a combătut regionalismul celor cari nu erau încă în curat cu ceiace se petrece în jurul lor, și nu-și dădeau seama, că unitatea de teritoriu, fiind suprema noastră dogmă, regionalismul ca politică nu se poate susține, decât doar de cei care se conduc de tendințe centrifugale: ungurii din Ardeal, bulgarii din Cadrilater, sau rușii din Basarabia.

Și acum, iubitul meu prieten, îți voi spune o vorbă care, poate, te va surprinde.

Cei mai primejdioși și adevărații adversari, cari s'au pus de-a curmezișul operii de înfrățire a d-lui Octavian Goga, n'a fost faimoasa „sută“ d-lui Iuliu Maniu, cum crezi, ci *acel „regățeni“ a căror purtare n'a justificat în fața opiniei publice din Ardeal antiregionalismul nostru.* Neînțelegând și neadmitând că în afară de regionalismul ardelean, bucovinean, există și unul „regățean“, ei au socotit că autocritica

noastră — uneori exagerată — înseamnă că noi considerăm de foarte firească menținerea noastră în situația de inferioritate de înaintea unirii.

Ferește-te, dragul meu, de a spune — nici măcar în glumă — că ardeleanul e „prost“ și „inferior“ față de regățean!

În momentul în care m'ai convinge că așa este, m'ași transforma însumi în cel mai înverșunat regionalist. Căci, să fim drepecți. Cine m'ar putea sili pe mine, cine ne-ar putea sili pe noi, ardelenii, să primim, de bună voe, supremația unei „rase“ — ca să-i zic așa — „superioare nouă“? Ce-am păcătuit noi să suferim un asemenea jug? Dacă, creștinii, avem dreptul de a ne apăra contra rasei evreești, de trei mii de ani cerebrală, pentru ce nu ne-am apăra cu acelaș drept contra celor care ne întrec, — fiind noi „inferiori“? Pentru ce să nu evităm — dacă ardelenii sunt „proști“ — ciocnirile inevitabile între „superiori“ și „inferiori“, izolându-ne fiecare, tocmai în interesul păcii dorite de toți?... —

Iată, dragă prietino, pentru ce să te ferești de asemenea vorbe nesocotite și să nu confunzi timiditatea, rezerva, îndelung răbdarea și modestia ardeleanului, cu „prostia“. El tace, deși ar avea poate multe de spus; după cum sudicul obișnuește să și miște limba și când creerul lui este în deplin repaos...

* * *

Faptul că noi ne vedem greșelile, nu înseamnă că, față de Ardealul „păcătos“, „ungurit“ și „prost“, vechiul regat n'ar avea decât calitate. Sunt rele și acolo și încă foarte mari, dintre care nu cel mai mic este „regionalismul regățenesc“.

Acestui regionalism se datorește că ardelenii idealisii, neurmărind nici un scop material și primind să lupte cu o lume întregă — primitivă, firește — care vedea în ei niște renegații ai Ardealului, n'au fost ajutați, prin fapte, în lupta această.

Numele lor, idealismul acestor ardeleni a fost, firește, un argument binevenit pentru câteva întreprinderi bancare și oameni de afaceri. În schimb însă n'au fost luați în seamă și luptătorii contra regionalismului ardelenesc s'au isbit de regionalismul regățenesc.

De cele mai multe ori, vorba lor a fost ascultată numai când criticau unele păcate... din Ardeal. Prezența lor stânjinea pe politiciani și, cu toate avertismentele lor desperate, provinciile alipite au continuat să fie canalul de scurgere al elementelor considerate de indezirabile și alungate de societatea cinstită de dincolo.

Iată, dragă prietino, pentru ce nu mă pot eu bucura când mă lauzi că critic numai stările din Ardeal.

De astfel — în treacăit fie zis — până când bine știi, că d-ta, liberal regățean, te înțelegi cu un țărănist regățean, takist regățean, sau averescan regățean mai bine decât cu un liberal din Ardeal, — pentru ce nu deosebești partea primejdioasă de cea neprimejdioasă a regionalismului ardelean? Este foarte bine dacă vrei să lupți contra regionalismului, dar te sfătuiesc să lupți pentru el la d-ta acasă. Te

asigur că este acolo destul teren de muncă, ca și în Ardeal, unde lupta se dă contra regionalismului separatist mândru de calitățile stăpânilor de eri.

* * *

După cum sunt pentru naționalismul înțeles în sens integral, tot așa nu pot concepe, decât antiregionalismul integral.

Experiența ultimilor patru ani a convins lumea, că antiregionalismul ardelenilor nu are rost, ba poate fi chiar păgubitor și degradant, dacă nu merge paralel cu o acțiune a fraților noștri de peste Carpați contra propriului lor regionalism, irespectuos față de particularitățile sufletești de aici.

Marele ardelean; înaintemergătorul Octavian Goga, care, după ce a făcut țării imensul serviciu de a fi distrus cu sabia de foc a talentului forța morală a regionalismului (minoritar) ardelenesc, — este în primul rând chemat să trezească la realitate regionalismul de peste Carpați care nu vrea să știe de Ardeal.

Trecutul d-sale — o epopee glorioasă — îl indică în primul rând pentru rolul de chirurg chemat să opereze cangrena regionalistă, chiar și când ea nu se ivește în teritoriile alipite.

Un lucru e sigur: noi ardelenii antiregionaliști, cari ne iubim frații, nu imităm Budapesta, suntem dornici de cultură și expansiune românească, — nu ne mulțumim de loc cu rolul de „cetățeni cu egale drepturi, dar de clasa II-a“ al frumoasei țări românești întregite, ce ni l'a rezervat cu deplină liniște și calm sufletesc, „regionalismul regășean“.

CORNELIU I. CODARCEA

C r o n i c a e x t e r n ă

Răspunsul guvernului bulgar

Când lovitura de stat din Bulgaria, în fruntea căreia era d. Tzankoff, puse capăt aventurii Stamboliiski, statele vecine Bulgariei, au trimis prin reprezentanții lor la Sofia expresiunea dorinței lor, ca starea din Bulgaria să nu amenințe liniștea din Balcani. Suveranul român, singur, s'a abținut dela o demonstrațiune, pe care nu o judeca nici amicală, nici politică. Noi înțelegem a lăsa vecinei noastre aceeași libertate de care eram geloși pentru noi: dreptul de a ne da așezământul pe care îl considera compatibil, sau adecvat, nevoilor noastre.

Cu atât mai mult, cu cât din schimbarea pe care o producea lovitura de stat a guvernului Tzankoff, ordinea internă asigurată a Bulgariei nu putea decât să profite vecinilor ei.

Cum am spus, România era aproape singură care făcea pe vremea aceea, divergință în această chestiune, față de aliatele sale.

Cu prilejul atentatului de la Sofia, atentat care era un ultim răsunset al influenței dela Moscova, vecinele Bulgariei s'au simțit obligate de-a trimete Bulgariei aceleași avertismente. România a făcut și atunci excepție. Era aceeași linie de conduită care ne călăuzea.

Dar în clipa în care slăbiciunea guvernului Tzankoff și actualului guvern Liapceff, s'au dovedit neputincioase de a pune capăt dizordinei — amenițătoare pentru vecinii săi — a bandelor de comitagii, înarmate pe teritoriul Bulgariei, s'au cerut luarea de măsuri eficace și urgente pentru stăpânirea acestui rău.

În acest sens a fost trimeasă cunoscuta notă colectivă guvernului bulgar.

Răspunsul său a întârziat multă vreme. Întârzierea, este drept, că a fost interpretată în mod defavorabil pentru guvernul bulgar, în sensul că el ar căuta mijloacele abile pentru a se eschiva unei satisfacții necesare și obligatorii.

Nici atunci noi nu am crezut și nu am admis această prezu-

mție. Am acordat vecinei noastre dela sud toate scuzele și toate circumstanțele atenuate.

Dar răspunsul guvernului bulgar a sosit.

Nota bulgară poartă pecetea celei mai sincere dorințe a menținerii păcii în Balcani. Lucrul acesta este exprimat de mai multe ori și cu înzistențe.

Dar tocmai acest lucru ne face a înțelege mai greu scuza guvernului bulgar în cea-ce privește recunoașterea neputinței sale de a deveni stăpân pe mișcările revoluționare, pornite din teritoriul său; dat fiind că guvernul de la Sofia însinuiază că pentru acest scop îi lipsesc mijloacele fizice și materiale.

Cu alte cuvinte, guvernul bulgar cere mărirea efectivului său militar și bani, — pentru a putea pune capăt anarhiei pornite de pe teritoriul său.

Cum am spus, recunoaștem, din tonul notei bulgare, dorința el sinceră de a înlătura oricare motiv de nemulțumire față de vecinii săi și de neliniște în Balcani. Dar, precum nu ne-am permis a ne amesteca — din discreția unei bune vecinătăți — în afacerile interne ale Bulgariei când cu lovitura contra lui Stambollisky, nu vrem nici astăzi — cu toate-că alături de prietenele noastre Iugoslavia și Grecia, am fost învitate să o facem — să ne amestecăm în treburile interne ale Bulgariei.

Din acest punct de vedere, nota guvernului bulgar este nesatisfăcătoare.

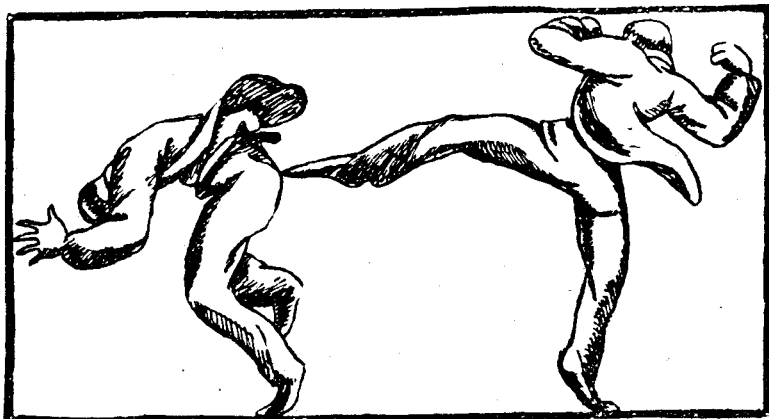
Cu atât mai mult cu cât în politica de pacificare a Balcanilor, punctul esențial este stabilirea unui statut de siguranță între statele componente. Și aceasta nu se va putea înfăptui atâta vreme cât vor dăinui — într'un stat sau într'altul — motive sau amenințări de neliniște.

În situația actuală, Bulgaria, prin lipsa de energie — căci nu vrem să credem de bună *voință* — a guvernului său, întârzie sau chiar împiedecă această eventualitate.

Dorința noastră sinceră este ca guvernul bulgar, traducând în fapt pașnicele și binevoitoarele sale intențiuni, să înlătore această penibilă eventualitate.

În această lumină așteptăm măsurile efective pe care le va lua guvernul bulgar.

J. PALEOLOGUL

INSEMNĂRI

Moise-um de Paris. Apariția unei cărți stârnește în mod firesc curiozitatea cititorului auzind de lucruri noi, cât și a cercetătorului serios.

O carte cu tendințe periculoase, care trebuie să ne dea de gândit e „*Paris, Capitale des religions ou le Moise-um de Paris*“ de Jean Izoulet profesor de filozofie socială la colegiul Franței.

În adevăr, introducerea acestei cărți se rezumă în următoarele patru puncte:

a) Dadublarea societății națiunilor într'o societate a bisericilor și o societate a statelor, pentru a putea contrabalansa puterea temporală a băncilor și armatelor.

b) Pentru obținerea păcii interioare sau naționale, Decalogul trebuie să fie afișat și comentat de cele 4 biserici ale noastre.

c) Pentru obținerea păcii exterioare sau internaționale societatea bisericilor trebuie să fie fondată pe cele 3 fiice ale Bibliei.

d) Conflictul între creștini și evrei trebuie să fie destiințat prin ceea ce se numește *metamorfoza bisericii*.

De unde cartelul religiilor sau *Moise-um din Paris*, pe care va falfăi *Steaua Sionului*.

Înțelegeți Dv. tendința? Ea apare oricărui cititor — cât de naiv ar fi el — în mod concret. *Steaua Sionului* — Predominanța *Judaismului universal* — iată lozincal Acest plan diabolic de contopire a creștinismului cu iudaismul nu-i decât una din numeroasele arme cu care evreei lovesc în biserica lui Christos.

Cum e posibil ca biserica iubirii universale, a blândeții să se unească cu rabinismul duplice, în ale cărui învățături nu vom găsi nicio umbră de iubire?

Iată paradoxe, pe care Israel caută să le rezolve în mod satisfăcător pentru inreresele sale naționale.

Dnd. N. I.

Realități îngrijitoare. — În ultimul timp s'au semnalat numeroase sinucideri printre studenți, care sinuaideri sunt de natură să ne îngrijoreze în mod deosebit. Ele nu sunt decât simptomul nefericit al stării de depresiune sufletească, în care se sbate studențimea noastră.

Traiu în condiții excepțional de grele, studentul dornic de învățatură în fața lipsurilor nemăsurat de mari își pierde echilibrul sufletesc și capitulează. E drept, că această capitulare constituie o dezertare dela datorie — întrucât fiecare individ are un rol în societate, dar circumstanțele acestei dezertări fac gestul scu-zabil.

Sufletul nostru e adânc îndurerat, când vedem cum se distrug atâtea energii vitale, speranța de mâine a neamului românesc. Se impun măsuri grabnice și imediate.

1) Crearea căminurilor și cantinelor studențești model.

2) Iniințarea de sanatorii studențești.

3) Extensiunea învățământului religios atât în școalele primare, cât și în cele secundare, care va avea ca urmare întărirea sufletelor slabe; numai învățăturile blândului Isus sunt în stare să formeze individului un caracter integru și o fire temperată. Disprețul suveran cu care a fost tratat învățământul religios de către oamenii diferitelor partide politice au creat sufletului românesc acea lipă de judecată înțeleaptă în nenorociri, care îl îndeamnă pe om la piete.

Să înceteze o dată aceste lucruri!

Dar cum?

Inițiativa privată își are acli o nobilă menire, pe care dacă o va înțelege își va crea merite neperitoare în istoria românismului.

Dnd N. I.

Batracomiomahie. Asistăm de câteva timp la un războiu burlesc între șoarecii și broaștele orăcăitoare din redacțiile „Adevărului“, „Cuvântului“ și „Aurorei“. „Lupta“, după cum era de așteptat, nu putea fi decât în flancul „Adevărului“.

Broscuța din numitele redacții, care discută ideologii, stă pe malul doctrinei nude întâmplător a sărit din balta ignoranței și pledează, cu vizaviul său, „pentru concepțiile“ sale. „Adevărul“ orăcăie pentru democrația socialistă. „Aurora“ — pentru democrația țărănistă, „Cuvântul“ se umflă să ne încredințeze că mișmașul maurrasist—fascist—mussolinist—filosemitist—antisemitist—ortodoxist—naționalist—argetoianist—tradiționalist—eminescianist — într'un cuvânt — reiffist sadea e o concepție ultra actuală, politico-socială, și pe ea România modernă trebuie să înceapă o viață nouă, jună și felice.

O, dacă broscuțele ar putea mânui prăștiile. Batracomiomahia asta s'ar fi transformat, în epoca noastră, într'o veritabilă frondă a cugetării românești. Și — mărturisim — am fi preparat un mic războiu civil cu prăști inofensive acestui jalnic tumult de broaște ignorante.

Victimile modei. La Belgrad, o doamnă măritată și cu doi copii a intrat într'un restaurant în costumul Evei fără via de vie, scandalizând publicul. Intervenind poliția, a fost arestată și condamnată la 2 zile închisoare.

Numita doamnă face parte dintr'o societate feminină care dorește să lanseze o nouă modă: *a nudului*. Ea prin tragere la sorți, căzuse să arate lumii ceia ce numai soțul ei are drept să cunoască.

Aceasta e ultima aberație a modei feminine. Evident că n'are să prindă.

Nu din pricina moralei ultragiate, căci astăzi ambele sexe urmăresc cu aviditate liniile și formele indecente odinioară. Aceasta modă nu va prinde fiind cea mai pretențioasă. Nudul cere linii onduloase, forme perfecte, carnație marmoreană și o femeie ajunsă la 40 de ani, — vârsta pe care totdeauna o ascunde cu măiestrie sub fardurile feței și meșteșugurile toaletei intime, — nu și-ar expune pentru nimic în lume carnația fleșcăită și pântecul diform. Dar picioarele strâmbe, șoldurile imense, uriașe, cum s'ar putea expune vederii?

Iată deci nebunia cucoanelor din Belgrad încercând o nouă modă, care nu poate conveni decât unei mici părți chiar dintre femeile tinere. Evident că nenorociții bărbați cari erau până acum victimele modei, — mă gândesc la cei din mărunta burghezie, — fiind nevoiți să-și creieze venituri extraordinare pentru a-și îmbrăca destul de sumar femeile, sunt salvați prin noua modă a nudului. Logodnicii nu vor mai fi chinuți de cumplita întrebare: cât costă o rochie de mireasă? Bărbații vor scăpa de grija rochiilor de bal și de alte pretențioase articole de îmbrăcăminte. Iarna femeile evident că vor sta numai în casă, căcl temperatura lor oricât de arzătoare ar fi nu va putea învinge crivățul obraznic.

Moda nudului este caracteristica secolului senzualității. Bărbații prin conformația lor fizică vor fi scutiți de

indecența acestei mode. Ei au libertatea de ași expune numai nudul moral, — adesea ori extrem de diform, — în viața politică și socială. Și este suficient pentru a provoca foarte des scârbă și oroare.

Serbările dela Mohács. Acum câteva zile, Ungaria lui Horthy alături de uagunii minoritari, au serbat a 400-a aniversare a înfrângerii Ungariei la Mohács.

N'am avea nimic de zis nici contra acestei aniversări istorice, nici contra actului de pietate al ungarilor de pretutindeni. Ne pare însă foarte ciudat că vecinii nostri dela răsărit n'au păstrat nici de astă dată măsura cuvenită și s'au dat la o serie de manifestaliuni cu totul ne la locul lor, menite să alimenteze iredentismul și ura față de statele vecine care „au furat comorile maghiare“.

Ceiace însă ne pare cu totul inexplicabil este atitudinea unor ziare ungurești din Ardeal. Astfel, ziarul „Ellenzék“, într'un articol de fond dă să se'nțeleagă că maghiarimea ardeleană își va scutura lanțurile de robie, urmând pilda ungurimei din epoca de după catastrofa dela Mohács.

Ne mirăm că în ziarele ungurești — pretinse serioase — se pot strecura asemenea îndemnuri criminale, menite să turbure pașnica conviețuire între două popoare vecine. Luăm act, asigurând pe instigatorii de meserie, că nu noi vom pierde în urma uneltirilor lor.